

Årsrapport 2020



ViableCitiesTM
Smart, sustainable and attractive.

INNEHÅLL

Allan och Olga har ordet	3
2020 – en överblick	4
Klimatkontrakt 2030 Process, innehåll och European Viable Cities Day	5–7
Etapp II – vägen framåt Medborgarengagemang och lokala klimatkontrakt	8
Transition Lab Forum 3 Medborgarengagemang och lokala klimatkontrakt	9
Transition Lab Forum 4 Digitala verktyg ger överväxel i klimatomställningen	10
Klimatfrukost med Viable Cities Ett nytt forum för inspiration och möten	11
Kort och gott	12–13
Vi arbetar över gränserna Tre internationella projekt	14
Vad händer i projekten? Från digitala tomater till innovationsledning	15–16
Digital närvaro	17
Vi är Viable Cities	18–19

Om Viable Cities

Viable Cities är ett program inriktat på innovation för klimatneutrala och hållbara städer. Syftet är att snabba på klimatomställningen i städer till 2030, med digitalisering och medborgarengagemang som möjliggörare. Programmet har ett 80-tal medlemsorganisationer från näringsliv, akademi, civilsamhälle och offentlig verksamhet samt omkring 200 projektpartners.

Det är ett av 17 strategiska innovationsprogram som har fått stöd i en gemensam satsning av Vinnova, Energimyndigheten och Formas. Syftet med satsningen är att skapa förutsättningar för Sveriges internationella konkurrenskraft och hållbara lösningar på globala samhällsutmaningar. Viable Cities, som samordnas av KTH, pågår till och med 2030.

Håll dig uppdaterad genom att:

- utforska vår webbplats: viablecities.se
- prenumerera på vårt nyhetsbrev: viablecities.se/nyhetsbrev
- följ [@viablecities](https://twitter.com/viablecities) i sociala medier
- följ vår blogg: medium.com/viable-cities
- ställa frågor till oss via info@viablecities.se

Titel: Årsrapport Viable Cities 2020
Författare: Viable Cities
Serie: Viable Cities Info 2020:1
ISBN: 978-91-7899-018-4
Utgiven: april 2021
Utgivare: Viable Cities
Diarienummer: 978-91-7899-003-0

Fritt tillgängligt med vissa rättigheter förbehållna. Viable Cities vill ha största möjliga spridning av de publikationer vi ger ut. Därför kan publikationerna utan kostnad laddas ner via www.viablecities.se. Vår hantering av upphovsrätt utgår från Creative Commons Erkännande-IckeKommersiell-DelaLika (läs mer på www.creativecommons.se). Det innebär i korthet att det är tillåtet att dela, det vill säga att kopiera, distribuera och sända, remixa, anpassa och bygga vidare på verket, på villkor att Viable Cities och författaren anges, att ändamålet är icke kommersiellt och att bearbetningar licensieras under samma villkor.

Klimatkontrakt 2030 – med längd, bredd och höjd



Allan Larsson

Styrelseordförande,
Viable Cities

I vår förra årsrapport beskrev vi Viable Cities verksamhet i termer av hållbarhet, helhetssyn, handlingskraft. När vi nu sammanfattar verksamheten under 2020 har vi all anledning att visa hur dessa synsätt har bildat grunden för ett nytt framgångsrikt år.

Då rapporterade vi att vi hade haft inledande diskussioner med de politiska ledningarna för nio svenska städer om en ny form av samarbete för att sätta 2030 som mål för klimatomställningen.

- Sedan dess har dessa städer signerat Klimatkontrakt 2030 med Viable Cities och fyra statliga myndigheter, Energimyndigheten, Vinnova, Formas och Tillväxtverket. De har därmed utfäst sig att öka takten i klimatomställningen.
- Sedan dess har vi genomfört tre Viable Cities Transition Lab med fokus på medborgarmedverkan (Umeå), digitalisering (Göteborg) och klimatinvesteringar (Malmö/Lund) för att bidra till uppväxlingen.
- Sedan dess har vi gjort en ny utlysning



Olga Kordas,

Programchef,
Viable Cities

för att engagera ytterligare ett 10-tal svenska kommuner att höja ambitionerna att bli klimatneutrala 2030.

Genom detta framgångsrika arbete är Viable Cities ledande i Europa när det gäller att arbeta systematiskt och holistiskt med klimatomställningen. De svenska 2030-kommunerna kommer att vara väl förberedda när EU om något år gör de första utlysningarna till "100 Climate Neutral Cities by 2030 – by and for citizens".

En central uppgift för Viable Cities är att medverka till att 2030-kommunerna utvecklar klimatinvesteringsplaner. Det är genom investeringar i den förnybara ekonomin, som vi tar oss ur den fossilbaserade ekonomin och ökar takten i klimatomställningen. Vi har redan nått brett samförstånd om att dessa planer ska präglas av "längd, bredd och höjd". Med **LÄNGD** menar vi att blicken måste lyftas från nuvarande kortsiktiga investeringsperspektiv och riktas mot 2030.

Med **BREDD** menar vi att klimatinvesteringsplanerna ska innefatta

de kommunala investeringsplanerna, men inte bara dessa, utan också alla de investeringar som näringsliv, bostadsföretag och enskilda hushåll gör. Dessa investeringar är fem–sex gånger större än de kommunala investeringarna. Om en kommun investerar en miljard om året, kommer hela investeringsplanen att gå upp till 50–60 miljarder över en tioårsperiod – med stor potential för omställning.

Med **HÖJD** menar vi att vara förutseende och ta fasta på det som nu kommer fram i form av innovationer och av EUs nya mål, minst 55 procents minskning av utsläpp fram till 2030, och det regelverk som följer därmed när det gäller energi, transporter, cirkulär ekonomi med mera.

Om ytterligare ett år kommer Sverige att ha ett 20-tal kommuner som kan fungera som förebild för andra svenska kommuner och för städer runt om i Europa med beskedet: Ja, det är möjligt att klara omställningen till 2030. Ja, det är god ekonomi att ställa om nu för att undvika att sitta fast i en tillbakagående fossil ekonomi.

2020



Medlemsstämma 24 apr



Delningsekonomi för klimatneutrala städer 28 aug



Workshop med medlemmarna 6 okt



European Viable Cities Day 11 dec



Transition Lab Forum 3 Umeå

Missions med Mazzucato 27 jan



Utlysning #6 Innovationsledning för klimatneutrala och hållbara städer



Utlysning #5 Energitransparenta stadsdelar – positive energy districts (PED)

Agenda 2030-konferensen



Climate Smart Cities Challenge



Avsiktsförklaringen 23 apr



Transition Lab Forum 4 Göteborg



Premiär för Klimatfrukost



Från idé till signering på mindre än ett år



Utsläppen
av CO2

Minskade
övriga
utsläpp,
NOX mm

Cirkulära
resursflöden

Medvetna
konsumenter

MAJ–SEP Fördjupande diskussioner

Viable Cities Transition Lab
– förändringsteori i praktiken



SEP–NOV Runda 2

- Möten med kommunstyrelseordföranden
- Politisk bekräftelse på stadens åtaganden
- Möten med myndigheter om nationella åtaganden
- Möten med tjänstemän

MAR–APR Runda 1

- Möten med kommunstyrelseordföranden
- Överenskommelse om idén om klimatkontrakt
- Möten med tjänstemän och experter



23 APR Avsiktsförklaringen

signeras av städernas högsta politiska ledning



11 DEC European Viable Cities Day

Nio kommunstyrelseordföranden, fyra generaldirektörer och Viable Cities signerar Klimatkontrakt 2030

Åtaganden från tre parter

Klimatkontrakt 2030 är en kraftsamling från svenska städer och den nationella nivån för att snabba på utvecklingen för att klara detta. Det är ett avtal mellan städer, myndigheter och Viable Cities där alla parter tar på sig att konkret bidra till att öka takten i klimatomställningen.

Uppsala behöver samarbeten som dessa för att nå våra klimatmål. Vi har en ambitiös klimatpolitik, men vi kan inte göra allt själva.

ERIK PELLING (S), UPPSALA

Kontraktet är ett långsiktigt åtagande som säkrar samarbetet mellan städerna och den statliga nivån. Eftersom det inte finns någon glasklar väg framåt, vi behöver pröva oss fram, så kommer Klimatkontrakt 2030 att utvecklas över tid. Det ska revideras varje år, både på lokal nivå och på den nationella nivån.

Klimatkontrakt 2030 signerades av den politiska ledningen i kommunerna Enköping, Järfälla, Göteborg, Stockholm, Malmö, Lund, Umeå, Uppsala och Växjö; av generaldirektörerna

för Energimyndigheten, Vinnova, Formas och Tillväxtverket, samt av Viable Cities.

De nio kontraktens innehåll är inte exakt lika. Kontraktet har en del som ser lika ut, det är vad myndigheterna och Viable Cities lovar att bidra med. Den del i kontraktet som handlar om städerna ser olika ut eftersom den anpassats till deras olika förutsättningar. De är olika stora och har inte samma geografi, näringsliv och politiska styrning. Flera av städerna har också lagt till en bilaga till kontraktet, med mer information om hur de arbetar med klimatomställningen.

Kontraktet formulerar de signerande parternas åtaganden. Kort uttryckt :

- **STÄDERNA** ska arbeta för att minska klimatutsläppen och att öka sin förmåga att samarbeta på nya och effektiva sätt inom kommunen och tillsammans med andra i samhället. De ska också engagera medborgarna i klimatomställningen.
- **DE FYRA MYNDIGHETERNA** ska bland annat: se över lagar och regler för att underlätta för kommunerna att gå före i klimatomställningen samt skapa en nationell plattform som underlättar för kommuner att finansiera och investera i klimatomställning.

KOPPLINGEN TILL EU

Det svenska Klimatkontrakt 2030 är det första i Europa och ambitionen är att det ska inspirera EU:s kommande satsningar på klimatneutrala städer och ett europeiskt Climate City Contract.

Genom det svenska kontraktet har de nio städerna mycket goda förutsättningar för att söka finansiellt stöd från EU och få möjlighet till att samarbeta med europeiska städer som går före på vägen mot en klimatneutral kontinent som är målet i EUs gröna giv.

- **VIALE CITIES** ska stötta städernas klimatomställning på flera sätt, till exempel genom att: stötta processerna för förändringar av regler och policy, att underlätta långsiktigt och systematiskt innovationsarbete, att samordna möjligheter till finansiering samt att stödja städernas eventuella ansökningar till EU-utlysningar.

Klimatkontrakt 2030 är alltså en samling gemensamma åtaganden, insatser och processer som tillsammans ska bidra till den genomgripande samhällsförändring som måste ske inom ett fåtal år, i takt med att klimatnödläget accelererar. Pandemin och dess följder visar att samhället kan ställa om snabbt när det krävs.

Europas första klimatkontrakt signerade

Den 11 december 2020 var en stor dag för klimatomställningen i städer. Då signerades de första klimatkontrakten i Europa av den politiska ledningen i nio svenska städer, av generaldirektörerna från fyra myndigheter och av Viable Cities.

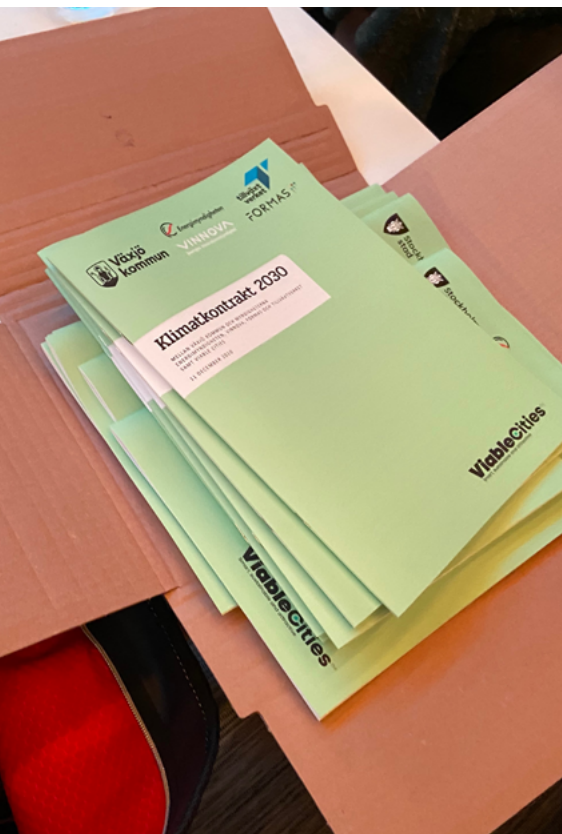
– Svenska städer tar nu ledningen i Europa och visar med Klimatkontrakt 2030 vägen för den omställning som alla städer måste göra. Klimatkontrakt 2030 är början på ett långsiktigt samarbete mellan nio kommuner, svenska myndigheter och – snart också – EU, sade Allan Larsson, styrelseordförande Viable Cities.

Den 11 december medverkade representanter från myndigheter och städer, från EU och näringslivet, i European Viable Cities Day vars höjdpunkt var signeringen av Klimatkontrakt 2030.

– Klimatkontrakt 2030 innebär att vi kraftsamlar för att "fixa klimatet" och samtidigt styra mot hållbara städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser, säger Olga Kordas, programchef Viable Cities.

– Konkret handlar det om att alla i staden ska ha en vardag där både vi och planeten mår bra. Exempelvis ska klimatomställningen bidra till mer grönska, bättre luft, bättre mental och fysisk hälsa och tryggare städer där barn och vuxna kan leva, leka och trivas.

Cirka 500 personer, flest från Sverige, men även från flera europeiska länder, följde European Viable Cities day live.



VIABLE CITIES CHAMPIONS 2020. Med den årliga utmärkelsen firar vi förändringsledare som bidrar till Viable Cities framgång. Champions 2020 är: **INGVAR SMEDLUND**, Enköping, **EMMA FELDMAN**, Järfälla, **AXEL JOSEFSON**, Göteborg, **PHILIP SANDBERG**, Lund, **KATRIN S JAMMEH**, Malmö, **ANNA K JERLMYR**, Stockholm; **HANS LINDBERG**, Umeå, **ERIK PELLING**, Uppsala, samt **ANNA TENJE**, Växjö. Utmärkelsen delades ut av **JEAN-ERIQ PAQUET**, EU Mission board on climate neutral cities.

Jag ser detta klimatkontrakt som en utgångspunkt och grund för den dialog och den samverkan med näringsliv, civilsamhälle, akademi och invånare i Växjö som nu måste till för att vi ska bli framgångsrika i vårt arbete.

ANNA TENJE (M), VÄXJÖ

Genom att ta vara på den lokala kraften och städernas vilja och möjlighet att driva förändring, kan vi långsiktigt nå målen i Parisavtalet och EU:s Green Deal.

KATRIN S JAMMEH (S), MALMÖ

Enköping representerar Sveriges alla mindre kommuner och vi ska gå före och visa att omställningen är prioriterad när vi bygger och utvecklar en växande kommun.

INGVAR SMEDLUND (M), ENKÖPING



Vägen framåt – 2021 till 2023

Viable Cities arbetar sedan 2018 från en missionsorienterad ansats. De centrala insatserna är: Klimatkontrakt 2030, missionsinfrastruktur för samordning och stöd, systemdemonstratorer för experimentering och implementering samt Transition Lab för orkestrering och reflexivt lärande.

Det betyder att Viable Cities under etapp II 2021–2023 kommer att verka för en portfölj av insatser och aktiviteter, såväl inom som utom programmet, som kan bidra till omställningen till klimatneutrala städer.

Viable Cities har under den första etappen (2017–2020) inlett en sådant skifte till ett missionsdrivet och holistiskt arbetssätt. Missionen består i att samla alla krafter och skapa en rörelse för att uppnå Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Programmets vision är att Sverige inspirerar till och har en ledande roll i omställningen till klimatneutrala och hållbara städer i linje med Agenda 2030 och Parisavtalet. Viable Cities har under den första etappen etablerat sig som en föregångare på detta område i Europa. Viable Cities har både bidragit till EU:s policyutveckling och hämtat inspiration därifrån. Under etapp två ska denna inriktning drivas vidare i samskapande med städer och

aktörer i Sverige och andra länder och bidra till att städers omställning kan ske i den betydligt snabbare takt som krävs för att hålla jordens uppvärmning under 1,5 grader samtidigt som andra hållbarhetsmål kan nås. **I praktiken behöver insatser prioriteras och implementeras utifrån vad som har störst potential att göra verklig skillnad för klimat och hållbarhet.**

Viable Cities har i konkurrens valt ut nio städer och deras partners som fungerar som föregångare i att snabba på städers klimatomställning. Genom nya utlysningar under kommande år förväntas ytterligare städer komma med i denna satsning. Dessa städer ska fungera som holistiska systemdemonstratorer för att möjliggöra transformativ systemförändring till klimatneutrala och hållbara städer 2030. **För att åstadkomma detta bygger Viable Cities upp en missionsinfrastruktur** för att stödja:

- nya former för organisering, styrning och ledning i kvadrupel helix (governance)
- nya former för medborgarengagemang
- nya samarbetsformer mellan stat och kommun (Klimatkontrakt 2030)
- nya former för att samordna finansieringen av städers klimatinvesteringar
- nya sätt att stödja policyutveckling och beslutsprocesser genom kunskapsstöd och digitala verktyg
- nya sätt att utveckla, implementera, sprida och skala upp
- nya lösningar med fokus på effekter nya former för

reflexivt lärande och kompetensutveckling

En viktig utgångspunkt i utvecklingen av en missionsinfrastruktur är att städers förutsättningar ser olika ut. Därför behöver hänsyn tas till att städers klimatomställningsarbete utvecklas och praktiskt bedrivs utifrån lokala förutsättningar.

Viable Cities arbete är baserat på forskning om hållbar omställning och systeminnovation. Programmets inriktning på transformativ förändring av städer ska förstås som djupa och strukturella skiften för att förändra stadens socio-teknologiska och socio-ekologiska system i linje med Agenda 2030 och Parisavtalet. Transformativ förändring omfattar förändringar i styrande institutioner (exv. styrformer, regelverk, policyer, finansieringsmodeller), beteenden, kultur och normer såväl som teknisk innovation. Viable Cities Transition Lab en central plattform för att skapa en missionsinfrastruktur i Sverige och stödja kontinuerliga och sammanhållna processer för innovation, samskapande och lärande för klimatomställning i bred samverkan.

De städer som i etapp 2 kommer att fungera som systemdemonstratorer ska samtidigt fungera som innovationsnav för ytterligare städer och hela regioner.

Viable Cities kommer i den andra etappen att finansiellt fokusera på städer som systemdemonstratorer för att möjliggöra omställning i stor skala. Finansiering av städernas klimatinvesteringar ligger utanför Viable Cities ramar. Viable Cities ska istället skapa synergier mellan nationella myndigheter och finansinstitut, som har till uppgift att bistå med bidrag, lån eller kapital.

Sammantaget ska programmet under nästa etapp vara agilt och lärande för att kunna driva den omställning till klimatneutrala städer som måste ske.



Klimatomställning i Umeå – med medborgarna

”Det verkar alltid vara omöjligt tills det är gjort.” Maria Vassilakou, EU mission board on climate neutral cities, citerade Nelson Mandela när hon gästade Transition Lab Forum 3. Hon var en av många talare som under två dagar gav kraft och inspiration till fortsatt arbete med missionen: Klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Det tredje Transition Lab Forum – med temat medborgarengagemang och lokala klimatkontrakt – hölls digitalt och arrangerades tillsammans med Umeå kommun, en av städerna i satsningen Klimatneutrala städer 2030.

Trots att det bara var Umeå-borna som var på plats fysiskt, fick deltagarna ändå en god inblick i Umeås arbete. Jämställdhetsstrateg Linda Gustafsson bjöd på en digital rundvandring på olika platser i staden som formats utifrån jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv, till exempel Sara Lidmans undergång och Frizon (bilden), som utformats tillsammans med en grupp unga tjejer. Från Umeå deltog också kommunalråden Hans Lindberg och Janet Ågren, som bland annat lyfte fram vikten av att koppla globala initiativ till den lokala nivån, i Umeå betyder det att man arbetar fram ett lokalt Paris-avtal.

Vi fick också höra mer om arbetet med Klimatneutrala Umeå, om Uppsalas kampanj Klimatlätt och om hur Järfälla utvecklar sitt medborgarengagemang genom att samarbeta med forskare.

Goda exempel på medborgarinvolvering fick vi från många håll. Nantes i Frankrike är en av de städer i Europa som arbetar mest med att engagera medborgarna i stadsutvecklingen. Det är nödvändigt för att klara klimatomställningen, sa

vice borgmästare Bassem Asseh. Och det var fler talare som betonade detta, till exempel Maria Vassilakou, EU mission board on climate neutral cities och fd vice borgmästare i Wien, Österrike:

– Medborgardeltagande är i går, i dag måste vi samskapa städerna tillsammans hela vägen.

Även riksarkitekt Helena Bjarnegård, Rådet för hållbara städer, var inne på samma linje. ”Dialogen ska aldrig sluta, den ska leva vidare efter att vi klippt bandet. Det är så vi når en hållbar utveckling.” Hon lyfte fram Jubileumsparken i Göteborg som ett gott exempel på en mötesplats som är skapad för och av alla.

– Respektera medborgarnas tid. Det måste vara viktigt, måste vara engagerande och måste ge resultat, sa Lena Langlet, expert på medborgardialog från Sveriges kommuner och regioner och lyfte fram Montréal Charter of Rights and Responsibilities som ett gott exempel.

Elin Olsson (MP), då statssekreterare hos finansmarknads- och bostadsminister Per Bolund, talade om att den nationella nivån behöver ställa om från splittrade till samlade insatser.

– Det är viktigt att trycket från kommunerna, Viable Cities och andra satsningar upprätthålls, att man eftersöker en lösning. Jag hoppas att Viable Cities kommer att fortsätta att vara drivande i frågan.

Maria Vassilakou gav ett gott råd på vägen: ”Vi får inte glömma att beteendeförändringar tar tid. Samskapande och rörelse kräver starkt ledarskap och djärva beslut.”



Göteborg och den digitala tvillingen

Vad händer i staden vid ett skyfall som inte tar slut? Det virtuella studiebesöket till Göteborgs digitala tvilling bjöd på dramatiska bilder, men visade framförallt på möjligheterna att använda verktyget för en hållbar stadsutveckling. Transition Lab Forum 4, med Göteborgs Stad som värd, handlade om hur digitala verktyg kan ge en överväxel i klimatomställningen.

Göteborgs Stads miljödirektör Anna Ledin gav en inblick i hur staden arbetar med klimatomställningen.

– Det finns naturligtvis utmaningar med klimatomställningen, men det går att öka takten genom att nyttja digitaliseringens möjligheter och att visualisera målet, sade hon.

Joakim Reiter, Vodafone och EU Mission board on climate neutral cities, talade om den stora mängden outnyttjade data som skulle kunna användas för att snabba på klimatomställningen.

Ulrika K Jansson från Enköpings kommun berättade om City as a Platform, ett Viable Cities-projekt som samlar ett 20-tal kommuner just med syfte att skapa en digital infrastruktur för att möjliggöra lösningar som fungerar i många kommuner.

Ett annat spår under eventet var journalistikens roll i klimatomställningen. Sarah Wray från Cities Today, Björn Wiman från Dagens Nyheter och Peter Alestig, då

på Svenska Dagbladet, diskuterade frågan.

– Klimatfrågan har varit en isolerad fråga för svenska medier alldeles för länge. Det har tagit tid av flera olika anledningar. Dels har det fastnat hos miljörelsen och dels har kunskapen och intresset varit alldeles för låg hos tidningarnas nyhetschefer, sade Peter Alestig.

Vi fick också en inblick i den belgiska staden Leuven's arbete för att nå klimatneutralitet. Staden utsågs till EU Capital of Innovation 2020 för sitt framgångsrika arbete.

– Nyckeln till omställningen ägs inte av politikerna, utan av medborgarna, sade Katrien Rycken, VD för Leuven2030.

Besöket till den digitala tvillingen gav en inblick i hur data kan användas för att förstå, förutse, kontrollera och uppleva staden, ett viktigt verktyg för hållbar urban stadsutveckling.

Göteborgs Stad summerade insikterna från Transition Lab Forum 4 i tre punkter:

- Se till att kommunerna använder all den data som finns på bästa sätt
- Våga samverka, testa och dela lösningar med andra
- Involvera medarbetarna, låt dem få en gemensam bild av situationen och låt oss förändras tillsammans.

Viable Cities styrelseordförande Allan Larsson avslutade konferensen:

– Klimatomställningen är inte en börda, utan en tillgång, som kommer att förbättra möjligheterna till en bättre framtid.



Klimatomställning till frukost

Viable Cities strävar efter att så många som möjligt ska med på tåget och driva klimatomställningen. Vi vet att vi måste öka tempot för att hålla jordens uppvärmning till under 1,5 grader. Städer har en nyckelroll och en mängd olika insatser behövs där många kan dra åt samma håll.

Vi behöver hjälpas åt för att lyckas, vi behöver lyssna och lära av varandra. Med Klimatfrukost har vi öppnat en ny mötesplats för lärande och utbyte, med låg tröskel för att vara med.

Formatet är kort och avslappnat, varannan vecka, en knapp timme. Första halvtimmen har vi gäster som ger oss kunskap och praktisk inspiration, sedan reflekterar deltagarna kring ämnet i mindre grupper.

Antalet deltagare varierar, rekordet är hittills 152 personer.

1

5 sätt att involvera medborgarna i klimatomställningen – på riktigt

Den 30 september hölls Viable Cities första klimatfrukost. Gäster var Edward Andersson från Democratic Society, som gav konkreta tips om hur man kan utveckla medborgarengagemang och Charlotte Gustafsson-Brynielsson från Växjö.

2

Så kan klimatomställningen visualiseras

Tre städer delade med sig av sina erfarenheter från arbetet med att visualisera klimatomställningen utifrån några utvecklingsprojekt där olika verktyg använts. Gäster var Erik Eklund, Umeå; Marika Palmér Rivera, Uppsala och Jonas Kamleh, Malmö.

3

Finansiell omställning för klimatneutrala städer

Vår finans- och upphandlingsstrateg Charlotta Möller gav en inledande överblick av temat och sedan följde ett samtal kring detta med Fedra Vanhuysse, Stockholm Environmental Institute, och Björn Bergstrand, Kommuninvest.

4

Framtidens mobilitet i klimatneutrala, hållbara och tillgängliga städer

Här fokuserade vi på vad som krävs för en omställning till ett transportsystem som är hållbart, säkert och tillgängligt för alla. Med Peter Hafmar, NEVS, Suzanne Andersson, Göteborgs Stad samt Drive Sweden.

5

Innovationsledning för klimatneutrala och hållbara städer

Hur arbetar man långsiktigt och systematiskt med innovation i städer? Vi utgick från vårt projekt som ska utveckla kompetens, metoder och verktyg för innovationsledning. Gäster: Glenn Gran, Vinnova, Lisa Olsson, Helsingborg och Ellen Grahm, Umeå.

6

Så kraftsamlar Lund sin hållbarhetskommunikation

För att ställa om till klimatneutrala och hållbara städer behöver vi kommunicera med många intressenter. Therese Ek berättade om hur Lunds kommun arbetar för att samordna hållbarhetskommunikation. Annika Egan Sjölander, Umeå universitet, reflekterade.

Storytelling som verktyg testas i Malmö

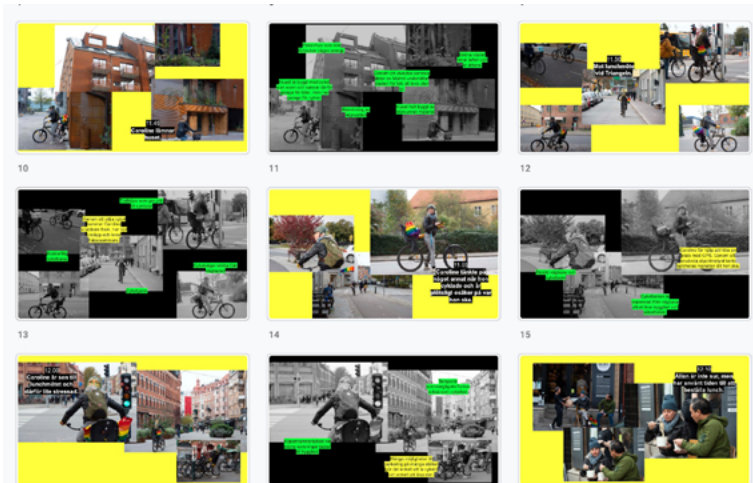
Under 2020 har vi genomfört det första pilotprojektet för att utveckla vårt ramverk för storytelling. Arbetet leds av Per Grankvist och syftet är att tillhandahålla ett verktyg som underlättar för städer att engagera medborgarna i omställningen

till klimatsmarta städer. Detta görs genom att kombinera forskning inom hållbart leverne, beteendepsykologi och historieberättande till en metod för att konkretisera hur nödvändiga livsstilsförändringar kan bidra till att bibehålla eller öka livskvaliteten i städer. I pilotprojektet i Malmö har vi bland annat utforskat möjligheten att berätta om framtiden i flera lager och synliggöra hur olika stakeholders samverkar.

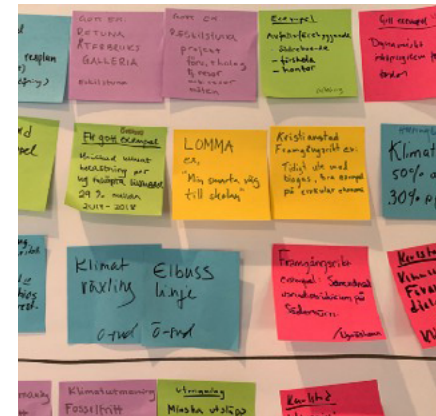
Särskilt fokus läggs också på att utveckla former för lärande, sprida erfarenheter och resultat från den här del av programmet, i både Sverige och utomlands, så att dessa kommer till nytta och bidrar till klimatomställningen.

Rödluvan och bildesign – om storytelling på bloggen

Vad kan bildesign tillföra storytelling? Och hur kan Sagan om Rödluvan och vargen ge input till engagerande texter? I augusti startade vi en artikelserie på vår blogg där Per Grankvist, Viable Cities Chief Storyteller, med jämna mellanrum reflekterar över storytelling som verktyg. På bloggen finns också Deklarationen, en text av Per Grankvist som är tänkt att skapa en känslomässig, inte bara en intellektuell, förståelse av klimatomställningen och de genomgripande samhällförändringar vi står inför.



ÖVERBLICK: NYCKELFAKTORER FÖR FRAMGÅNG I STÄDERS KLIMATOMSTÄLLNING



Hur strukturerar svenska kommuner sitt klimatarbete? På uppdrag av Viable Cities gjorde vår medlem Klimatkommunerna en översikt över detta. De ser att allt fler under de senaste åren har antagit långsiktiga mål för sitt klimatarbete, och har också identifierat några nyckelfaktorer för framgångsrik klimatomställning i städer. Verksamhetsledare Filippa Borgström skrev ett blogginlägg om detta på Medium.

Lägesrapporter från Klimatneutrala städer 2030

I en serie blogginlägg från de nio städerna i satsningen Klimatneutrala städer 2030 har vi fått en inblick i deras arbete. Till exempel har Enköpings kommun berättat hur de arbetar med klimatomställningen, och om hur storleken på kommunen kan vara både en fördel och en nackdel. Vi har läst om självkörande bussar, samverkan med byggbolagen och en ambitiös koldioxidbudget i Järfälla kommun. Lunds kommun har berättat om hur man fokuserar insatserna på tre delar: en innovationsprocess, ett hållbart och robust energisystem samt hackatons för ungdomar i kommunen. Växjö kommun ska vara fossilbränslefri senast 2030. För att nå målet är samverkan därför A och O eftersom kommunens rådighet över alla utsläpp inte är fullständig.



Svensk kraftsamling för Agenda 2030-arbete

Agenda 2030, med 17 globala mål för hållbar utveckling, är en viktig utgångspunkt för Viable Cities arbete. Många aktiviteter bidrar nu till ökad takt i genomförandet.

Den 19–22 oktober genomfördes Mål 11-veckan, med fokus på hållbara städer och samhällen. Viable Cities Olga Kordas tillsammans med Anna Sundman från innovationsprojektet Mo-Bo och Philip Näslund från Umeå kommun medverkade i programpunkten *Hållbara transporter – så här ställer vi om till ett hållbart transportsystem för alla!*

Den 3 november var det uppstartskonferens för Sveriges Agenda 2030-aktörer. *Nu gör vi!* var titeln på konferensen som arrangerades av regeringens nationella Agenda 2030-samordnare, Gabriel Wikström,



som utsågs våren 2020. Viable Cities Olga Kordas medverkade och Viable Cities gav ett exempel på systemomställningen med en film som vi gjorde i samarbete med Mo-Bo-projektet (bilden).

Under 2020 gick Viable Cities med i nätverket Sweden Local 2030 Hub, som har etablerats på inbjudan av FN:s generalsekreterare och ska skapa kraftsamling kring det lokala genomförandet av FN:s hållbarhetsmål.



OLGA KORDAS TALADE PÅ OECD-KONFERENS

Den 3 december medverkade Viable Cities programchef Olga Kordas på den globala konferensen OECD Roundtable on Smart Cities and Inclusive Growth. Temat för konferensen, som samlade näringsliv, politiker, tjänstemän och idéburna organisationer från hela världen, var *Do smart cities benefit everyone?*

MISSIONSDRIVET ARBETE MED MARIANA MAZZUCATO

Innovationsprofessorn Mariana Mazzucato, University College London, inspirerade till mobilisering för ett hållbart samhälle den 27 januari. Seminariet samlade cirka 300 personer och arrangerades av Vinnova, Rådet för hållbara städer och ArkDes. I en workshop på eftermiddagen, ledd av Vinnova och Viable Cities, fick närmare hundra deltagare praktiskt prova på ett missionsdrivet arbetssätt.

Både seminariet och workshopen fokuserade på det som är en kärna inom programmet Viable Cities, att utifrån en mission mobilisera många på tvärs över hela samhället i att möta en komplex samhällsutmaning.



Demokratin och omställningen till klimatneutrala städer

I ett blogginlägg på Medium utforskar Viable Cities tillsammans med Dark Matter Laboratories och andra experter hur vi demokratiskt skapar åtaganden för omställning till hållbara och klimatneutrala städer. Utgångspunkten för resonemanget är bland annat rapporten "100 climate-neutral cities by 2030 – by and for the citizens" av EU:s styrgrupp för klimatneutrala städer, som föreslår utveckling av en "multi-level and co-creative process formalised in a Climate City Contract, adjusted to the realities of each city".

Viable Cities forskare på EuroScience Open Forum

I september medverkade programchef Olga Kordas som en av huvudtalarna på forskarkonferensen EuroScience Open Forum (ESOF). Deltog gjorde också våra expertrådgivare Lars Coenen, Hogskolen i Västlandet, och Harald Roracher, Linköpings universitet, samt våra följeforskare Gabriella Doci och Kateryna Perzevera. ESOF är en pan-europeisk forskarkonferens.



Nordiskt samarbete för omställning i mindre städer

Projektet Nordic Transition partnership ska påskynda omställningen till klimatneutralitet 2030 i små och medelstora kommuner i Norden. I projektet samarbetar Viable Cities med Tampere i Finland, Reykjavik på Island samt Smart Innovation Norway i Norge, som också leder projektet.

Finansieringen har möjliggjort etableringen av ett nordiskt nätverk. I projektet ska erfarenheter från cirkulär ekonomi och smarta stadsprogram kartläggas, allt för att hjälpa fler små och medelstora kommuner i Norden att få tillgång till de bästa exemplen och verktygen för att bli klimatneutrala fram till 2030.

Förutom att dela bästa praxis med varandra kommer partnererna att erbjuda en nordisk verktygslåda med metoder, samt utveckla en färdplan som ger vägledning för klimatsmarta investeringar.

Global innovationstävling för städer

Under 2020 inledde Viable Cities ett samarbete med Teknikföretagen och UN-Habitat om innovationstävlingen Climate Smart Cities Challenge. Syftet med satsningen är att bana väg för nya lösningar, investeringar och affärer för hållbar stadsutveckling globalt, baserat på verkliga utmaningar i städer – med särskilt fokus på klimatomställningen.

Climate Smart Cities Challenge ska tydliggöra vilka hinder som ligger i vägen för att nå missionen om klimatneutrala städer, hitta lösningar

på dessa hinder och sedan utforska hur lösningarna kan förverkligas.

Viable Cities ambition är att initiativet ska underlätta att få tydligare fokus på insatser som kan vara avgörande för omställningen. Tävlingen kan också bidra till utveckling av helt nya insatser genom analyser av de data som kommer att hämtas in.

Climate Smart Cities Challenge är ett viktigt verktyg för att tydliggöra utmaningar som har en stor potential att snabba på klimatomställningen och som har behov av investeringar,



ett viktigt komplement till klimatkontraktet.

Satsningen har tre faser varav den första, som var en global utlysning för att mobilisera aktörer i staden och formulera utmaningar, lanserades i november 2020.

Energipositiva stadsdelar – PED

Energipositiva stadsdelar (PED) är ett internationellt program som bidrar till hållbar utveckling i städer genom att premiera energieffektivitet, lokal energiproduktion och flexibilitet till energisystemet. Målet är att det ska finnas 100 energipositiva stadsdelar i EU år 2025.

I december 2020 blev det klart vilka projekt som har beviljats medel i utlysningen Energipositiva stadsdelar, som är ett samarbete mellan Viable

Cities och JPI Urban Europe. Det är Cities4PEDs, Interact, PED-ID och Trans-PED, alla med svenska parter, som nu får till uppgift att underlätta lärandet mellan städer och länder för att skapa energipositiva stadsdelar i Europa.

Projektet kommer att pågå i ett till två år och har alla medverkande från flera av de deltagande länderna: Österrike, Belgien, Tjeckien och Sverige.

Maria Lennartsson på Exploaterings-

kontoret, Stockholms stad, ska jobba med ett av de beviljade projekten, Cities4PEDs, de kommande två åren.

– Det här ska bli jättespännande. Vi har tidigare jobbat mest på byggnadsnivå så det blir nytt att jobba på områdesnivå.

Cities4PEDs är ett samarbetsprojekt mellan Wien, Bryssel och Stockholm.



Sharing Cities Sweden: MOOC, bloggar och event

Den 28 augusti bjöd Sharing Cities Sweden och Viable Cities in till webinarium med temat: Hur kan delningsekonomi bidra till klimatneutrala och hållbara städer?



Projektledarna i de fyra städerna delade med sig av sina erfarenheter och blickade framåt: Tove Lund, Göteborg, Juliet Leonette, Malmö, Charlie Gullström, Stockholm samt Philip Näslund, Umeå.

Under webinariet reflekterade en panel med forskare, politiker och experter reflekterade kring hur den nya kunskapen kan tas tillvara i det fortsatta arbetet för

klimatneutrala städer.

Under året har Sharing Cities Sweden och Lunds universitet också lanserat flera MOOCs (Massive Open Online Course) som lockat tusentals studenter från hela världen.

Kes McCormick, Yuliya Voytenko Palgan och Charlotte Leire vid Lunds universitet, som är värd för Sharing Cities Sweden, berättade om en av dem på vår blogg: Fem sätt att forma delningsekonomi i städer.

APP OCH ENGAGEMANG MED KLIMATLÄTT

Klimatlätt Uppsala har varit en samarbetskampanj mellan tio olika aktörer som vill underlätta för alla som bor och verkar i Uppsala län att leva mer hållbart. Tanken bakom kampanjen var att det ska bli lättare att göra mer hållbara val i vardagen om man gör det till en rolig och gemensam utmaning.

Kampanjen bygger vidare på erfarenheter pilotprojektet Klimaträtt där boende i ett

hyreshus fick testa hur mycket de kunde sänka sina personliga klimatavtryck genom att få tillgång till klimatsmarta lösningar, kunskap och inspiration.

Ambitionen med Klimatlätt var att spinna vidare på Klimaträtt, men skala upp det för att nå ut till fler människor. För att få det att hända har Klimatlätt vänt sig till allmänheten via sociala medier och event, och till redan befintliga grupper som företag,

föreningar och studentorganisationer via ett koncept kallat Klimatstegstävlingar.

En central del av kampanjen har varit att erbjuda boende och verksamma i Uppsala län ökad kunskap om sitt eget personliga klimatavtryck genom klimatappen Svalna som beräknar klimatavtrycket från en persons faktiska inköp.



Möt HUGO – leveransroboten från projektet KUL

I projektet Klimatneutral Urban Logistik (KUL) testas en självkörande robot, HUGO, för paketleveranser på Chalmers Campus Johanneberg.

Godstransporter förväntas öka drastiskt de kommande decennierna. Det ställer höga krav på logistikbranschen som behöver förändras i grunden. Framför allt när det gäller den sista sträckan då varorna ska levereras till slutkund, "last mile delivery". Detta är oftast den mest kostsamma och miljöskadliga delen i hela kedjan.

Förutom att rent praktiskt testa ett markgående automatiserat leveranssystem på campus, syftar projektet KUL till att generera ny kunskap om hur stadslogistik påverkar miljön och hur övergången till autonoma lösningar påverkar samhället och infrastrukturen i stort. Genom fokusgrupper med människor som kommer i kontakt med roboten har projektet fått en uppfattning om vilken grad av social acceptans som finns för dessa nya lösningar.



Energieffektivare vård i sikte

Viable Cities innovationsprojekt Energieffektiv vård har pågått sedan 2019 på Danderyds sjukhus. Genom att ta ett helhetsperspektiv på energianvändning har projektet bidragit till att minska problem för patienter och personal på sjukhus och öka såväl verksamhetsnyttan som patientsäkerheten. Den tekniska lösningen heter VAKEN (Visualisering Av Klimat för Energieffektivitet).

Metoden som användes i projektet är baserad på user stories, det vill säga att identifiera områden där projektet kan tillföra mest värde genom en helhetssyn samt möjlighet att implementera. User stories specificerades genom intervjuer och fokusgrupper med sjukhuspersonal och fastighetsförvaltare.



Accelerera ska stötta städers innovationsarbete

I omställningen mot en social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet kan innovation vara en kraftfull möjliggörare. Detta ställer dock krav på transformativ förändring och kommunernas förmåga att genomföra det. Genom att utrusta nyckelpersoner på strategiska platser i kommunprojekt och kommunledning med verktyg, strategier och förmågor ska projektet bygga upp konkret kunskap kring innovation. Det i sin tur ska bidra till att skapa nya beteenden, som i förlängningen möjliggör transformativ förändring och ökad hållbarhet. Projektet Accelerera, som finansieras av Viable Cities och Viinova, ska genom ett innovationsledningsstöd öka befintliga och nya kommunprojekts förutsättningar att utveckla sin innovations- och samverkansförmåga.

Accelerera kommer att utveckla fem utbildningsmoduler som kommer att erbjudas genom en digitala utbildningsplattform. I varje deltagande kommun hålls inledningsvis en heldag på temat innovationsledning för att ytterligare boosta den transformativa förändringen. De aktiviteter som ingår kommer bland annat att vara coachning, workshops, träningsessioner och självstudier.

MÅNGA VINSTER MED GRÖNA TAK

Det finns stora vinster för såväl fastighetsägare som för samhället i stort med att stärka utbudet av ekosystemtjänster. Trots det visar forskning att förutsättningarna för många ekosystemtjänster har försämrats radikalt. Bland myndigheter och kommuner finns engagemang för detta, men det räcker inte. Det behöver kompletteras med ett ökat

engagemang från fastighetsägarnas sida, så att en marknadsdriven utveckling av ekosystemtjänster skapas. Det är en av slutsatserna från Viable Cities projekt Ett tak – fem möjligheter.

I studien har de ur ett konkret fastighetsperspektiv utvecklat fem koncepttak för främjande av ekosystemtjänster: Vattentaket, Odlingstaket, Energitaket,

Biologisk mångfaldstaket och Rekreationstaket.

Gröna tak erbjuder en stor lönsam potential att stärka och bevara ekosystemtjänsterna, säger projektledare Henrik Dahl, Future Position X.

I projektet analyserades vilka ekosystemtjänster som vart och ett av de fem koncepttaken bidrar till, vilka drivkrafter och hinder .

Digitala Tomater – urbana växthus för nordiskt klimat

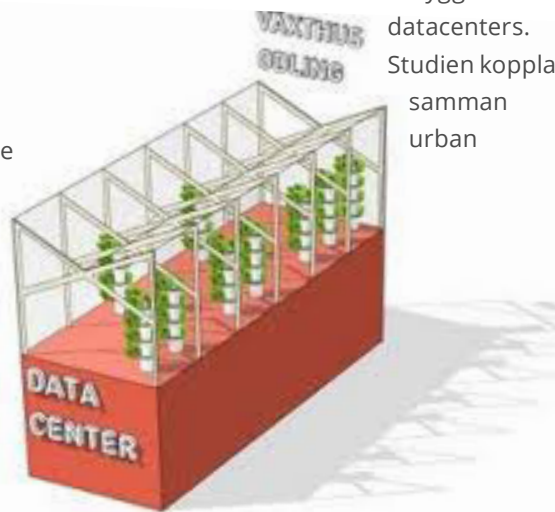
Växthus som värms med restvärme från datacenters och gör det möjligt att odla färska grönsaker året runt, mitt i Göteborg. Det är idén bakom projektet Digitala tomater som 2020 presenterade en lösning där urbana växthus byggs i direkt anslutning till modulbyggda

datacenters.

Studien kopplar samman urban

matproduktion med så kallade Edge datacenters och innehåller ett konkret förslag kring byggnadsutformning, tekniklösningar, drift och ekonomi.

– En stor del av hushållens klimatpåverkan kommer från maten vi äter. Vi kan inte bara titta på energieffektivisering, transporter och hållbart byggande. Vi måste hitta lösningar för verkligt hållbar matproduktion. En del av lösningen är att kraftigt öka andelen mat som produceras i städer, säger Fredrik Olson, Greenhouse Living arkitekter, som tillsammans med Göteborg Energis stadsnätbolag GothNet och Kajodlingen står bakom förstudien. Viable Cities har finansierat den.



Mindre yta för parkering – mer plats för bostäder

Vi står inför en stor omställning när det gäller mobilitet men bilen kommer sannolikt att vara viktig och ha en plats i staden även framöver. Däremot kommer inslaget av delning av fordon troligen öka. En effektivare och bättre fungerande parkeringsmarknad skulle både gynna den som letar parkeringsplats och samtidigt frigöra mark för bostäder, grönare ytor och bättre livsmiljöer i staden.

Vilka värden kan tillskapas med en mer effektiv och bättre fungerande parkeringsmarknad? Det belyser en rapport av Theory into Practice, som leder innovationsprojektet Mo-Bo, Trivector, Spacescape, Evidens på uppdrag av Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen och Naturskyddsföreningen.



Stor ökning av antalet följare i sociala medier

För att nå missionen om klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser mobiliserar Viable Cities för en omställning. Sociala kanaler är ett kraftfullt verktyg för att skapa engagemang för detta, få feedback och bygga förtroende.

Under 2020 har antalet följare i alla våra konton i sociala medier ökat. Flest följare, och högst engagemang, har vi på Twitter och LinkedIn. **TWITTER** är Viable Cities främsta kanal där vi når en stor och relevant publik. Korta, smarta inlägg med länkar, citat, Twitter-handles och hashtaggar fungerar bra. Kanalen har växt med 47 % under 2020 och hade vid nyår ca 1 100 följare. Engagemangsgraden ligger på 2,2 %. Med 415 inlägg har vi fått 250 000 visningar.

LINKEDIN är också en bra kanal för Viable Cities att kommunicera med våra målgrupper. Här samlas många professionella inom vårt område och det går med fördel att skriva längre inlägg. Kanalen har växt med 149 % under 2020, till 1 600 följare. Med 186 inlägg har vi fått 101 000 visningar. Aktivitetsfrekvensen ligger på 5,6 %.

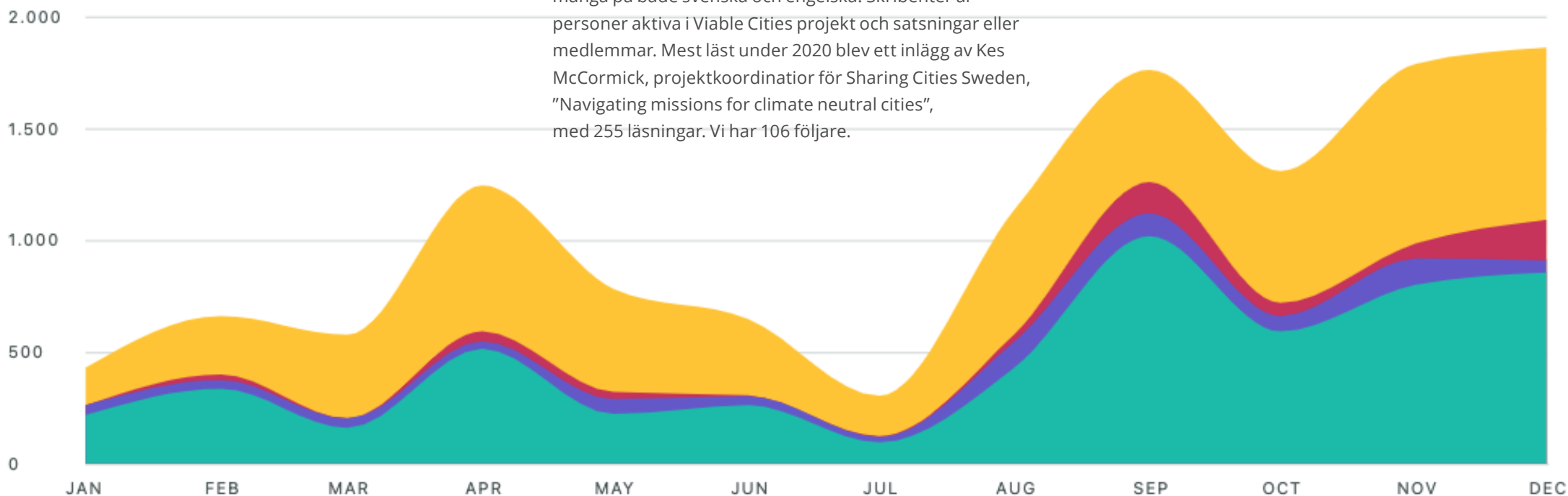
Eftersom Twitter och LinkedIn är bäst lämpade för att nå våra målgrupper har mindre energi lagts på Instagram och Facebook. Tack vare vårt publiceringsverktyg är det ändå relativt enkelt att duplicera innehåll från de båda förra till de senare. Antalet följare här är blygsamt men ökar stadigt.

Vår **BLOGG** ligger på den globala bloggportalen Medium och vi strävar efter att våra texter här ska kunna läsas även utanför Sverige. Under året publicerade vi 26 blogginlägg, många på både svenska och engelska. Skribenter är personer aktiva i Viable Cities projekt och satsningar eller medlemmar. Mest läst under 2020 blev ett inlägg av Kes McCormick, projektkoordinator för Sharing Cities Sweden, "Navigating missions for climate neutral cities", med 255 läsningar. Vi har 106 följare.

Våra filmer på **YOUTUBE** visades 7 800 gånger under 2020. Antalet prenumeranter ökade från noll till 106. Flest visningar har hittills European Viable Cities Day med signeringen av klimatkontraktet den 11 december 2020. 1000 personer följde live-sändningen och fram till nyår hade filmen setts 300 gånger till. Signeringen av avsiktsförklaringen den 23 april samt Transition Lab Forum 3 och 4 har också mycket höga visningssiffror.

I slutet av 2020 hade vårt **NYHETSBRIV** 2 200 prenumarer, en ökning med 600 personer. Nyhetsbrevet kommer ut ungefär en gång i månaden.

Vår **WEBBPLATS** hade under året 20 000 unika besökare och 82 000 sidvisningar. De flesta kommer från Sverige men många är också från USA. Flest internationella besök hade vi i december, kring European Viable Cities Day.



Styrelse

Allan Larsson, ordförande

Catharina Nauclér, vice ordförande

Ledamöter: Mikael Anneroth, Gunnar Björkman, Ulf Ceder, Johan Gammelgård, Anna Ledin, Lena Neij, Mikael Östling, Marco Lucisano, Rebecca Persson och Jonas Kamleh (adjungerad)

Programkontor

Olga Kordas, programchef

Patrik Rydén, samverkansstrateg

Åsa Minoz, innovationsstrateg

Albert Edman, internationaliseringsstrateg

Olle Armstrand Dierks, portföljstrateg

Charlotta Möller, finansierings- och upphandlingsstrateg

Anna-Lena Ekenryd, kommunikatör

Olena Tatarchenko, administratör

Experter

Gabriella Doci, följeforskare, KTH

Per Grankvist, Chief Storyteller, VVV Media

Matilda Legeby, designstrateg, SVID

Michael Erman, Expert Governance, RISE

Kateryna Pereverza, följeforskare, KTH

Expertrådgivare: Indy Johar, Dark Matter

Labs; Lars Coenen, Høgskulen på Vestlandet,

Norge; Harald Rohracher, expertrådgivare,

Linköpings universitet

63 **forsknings-
och innovationsprojekt**
utforskar nya vägar

200 **samarbets-
partners**
i projekten

9 **svenska pionjärstäder**
på väg mot klimatneutralitet

85 **medlems-
organisationer**
bidrar till omställningen

Offentlig sektor



Lärosäten och forskningsinstitut



Idéburen sektor



Företag



ViableCities™
Smart, sustainable and attractive.



Viable Cities

Teknikringen 10D, 100 44 Stockholm
www.viablecities.se info@viablecities.se



Med stöd från

VINNOVA
Sveriges innovationsmyndighet

 **Energimyndigheten**

FORMAS 

Strategiska
innovations-
program